

HRVATSKI SABOR
Klub zastupnika Socijaldemokrati

U Zagrebu, 31. ožujka 2022. godine

PREDSJEDNIKU HRVATSKOG SABORA

**Predmet: amandmani na Konačni prijedlog zakona o zaštiti prijavitelja
nepravilnosti, P.Z.E. br. 242**

Temeljem članka 196. Poslovnika Hrvatskog sabora na Konačni prijedlog zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti, P.Z.E. br. 242, podnosimo sljedeće amandmane:

Amandman I.

U članku 6. točki 8. podtočka c) mijenja se i glasi:

„c) pravni subjekti u vlasništvu prijavitelja nepravilnosti kod kojih su prijavitelji nepravilnosti u radnom odnosu ili s kojima su prijavitelji na drugi način povezani u radnom okruženju,“

Obrazloženje:

Predlaže se koristiti pravni termin osobe koja je u statusu zaposlenja.

Amandman II.

U članku 9. stavku 2. točka a) i h) mijenjaju se i glase:

“a) privremenog udaljavanja, opomene pred otkaz, otkaza, razrješenja ili jednakovrijednih mjera

h) diskriminacije temeljem posebnih zakona, stavljanja u nepovoljniji položaj ili nepravednog tretmana”

Obrazloženje:

Predlaže se dodavanje i opomene pred otkaz, odnosno upozorenja na obveze iz radnog odnosa, jer često poslodavci daju opomene pred otkaz ugovora o radu kako bi uplašili radnika te isti uslijed toga odustaje od daljnjih prijavi nepravilnosti. Poznato je da su poslodavci upoznati i s financijskim stanjem radnika pa se opomena pred otkaz može iskoristiti kao prijetnja ili ucjena.

Zaštita od diskriminacije u hrvatskom pravnom sustavu regulirana Zakonom o suzbijanju diskriminacije koji u zatvorenoj listi diskriminacijskih osnova (čl.1. ZSD) ne navodi osobu koja bi se mogla izravno povezati s prijaviteljima nepravilnosti. Termine „ diskriminacija“ i „ diskriminirajuća postupanja“ potrebno je i koristiti i tumačiti u skladu sa posebnim zakonom koji su regulirani u našem pravnom sustavu, a što je nužno zbog nerijetko pogrešnog shvaćanja građana da je svako drugačije i ponekad subjektivno percipirano nepovoljnije ili nepravedno postupanje, ujedno i diskriminacija.

Amandman III.

U članku 11. stavku 1. točka 4. mijenja se i glasi:

“4. besplatnu primarnu, sekundarnu pravnu pomoć i psihosocijalnu pomoć u skladu sa zakonom kojim se uređuje pravo na besplatnu pravnu i psihosocijalnu pomoć”

Obrazloženje:

Prijavitelji nepravilnosti nerijetko su izloženi financijskom riziku radi zaštite svojih prava koja su ugrožena ili povrijeđena zbog prijave nepravilnosti, što se onda održava i na profesionalni i na privatni život. Stoga im je osim financijske, potrebna i psihosocijalna podrška kako bi se prevenirale trajno štetne posljedice zbog prijavljivanja nepravilnosti.

Amandman IV.

U članku 11. stavak 2. mijenja se i glasi:

“(2) Povezana osoba ima pravo na zaštitu iz stavka 1. točke 1. do 4. ovog članka, ako učini vjerojatnim da je prema njoj počinjena ili pokušana osveta, ili joj se prijetilo osvetom zbog povezanosti s prijaviteljem nepravilnosti.”

Obrazloženje:

Pučki pravobranitelj neće moći postupati u slučajevima kada zaštitu, kao povezane osobe, traže pravne osobe. Stoga bi pružanje zaštite predviđene člankom 11. st. 1. točka 5. svim povezanim osobama dovelo u pitanje usklađenost tog zakona s Ustavom RH i ustavnopravnim položajem pučkog pravobranitelja. Prilikom implementacije Direktive EU 2019/1937 u nacionalni sustav, nužno je voditi računa i o ustavnoj definiciji i zakonskoj regulaciji načela i djelokruga postupanja institucije pučkog pravobranitelja.

Amandman V.

U članku 12. stavak 2. mijenja se i glasi:

“(2) Osobe koje su anonimno prijavile ili javno razotkrile informacije o nepravilnostima, a koje ispunjavanju uvjete iz stavka 1. ovog članka i čiji je identitet naknadno utvrđen te trpe osvetu, imaju pravo na odgovarajuću zaštitu neovisno o tome što su prijavu podnijele anonimno.”

Obrazloženje:

Navedena izmjena stavka 2. ovoga članka predlaže se iz razloga što želimo staviti naglasak da zaštita prijavitelja nepravilnosti čiji je identitet naknadno utvrđen mora biti odgovarajuća.

Amandman VI.

U članku 20. stavak 3. briše se.

Obrazloženje:

Naime, ionako se često događa da poslodavac imenuje povjerljivu osobu iz kruga bliskih osoba. Nasuprot tomu, to mora biti nepristrana i objektivna osoba te stoga nije preporučljivo da poslodavac sam imenuje povjerljivu osobu bez radnika.

Amandman VII.

Članak 22. mijenja se i glasi:

“(1) Postupak unutarnjeg prijavljivanja nepravilnosti započinje dostavljanjem prijave povjerljivoj osobi ili drugom tijelu koje je po internim aktima poslodavca dužno i ovlašteno zaprimati prijave nepravilnosti (povjerenik za etiku ili osoba ovlaštena za primanje i rješavanje pritužbi vezanih za zaštitu dostojanstva radnika sukladno općim propisima o radu).

(2) Povjerljiva osoba ili drugo tijelo iz stavka 1. ovoga članka Zakona dužno je:

1. zaprimiti prijavu nepravilnosti i potvrditi primitak prijave u roku od sedam dana od dana primitka
2. bez odgode poduzeti radnje iz svoje nadležnosti potrebne za zaštitu prijavitelja nepravilnosti
3. poduzeti radnje radi ispitivanja nepravilnosti i dostaviti prijavitelju povratnu informaciju o prijavi u pravilu u roku od 30 dana, ali ne duljem od 90 dana od dana potvrde o primitku prijave ili ako potvrda nije poslana prijavitelju, nakon proteka sedam dana od dana podnošenja prijave
4. bez odgode prijavu o nepravilnosti prosljediti tijelima ovlaštenim na postupanje prema sadržaju prijave, ako nepravilnost nije riješena s poslodavcem
5. bez odgode pisanim putem obavijestiti prijavitelja nepravilnosti o ishodu ispitivanja prijave
6. pisanim putem izvijestiti nadležno tijelo za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti o zaprimljenim prijavama i ishodu postupanja u roku od 30 dana od dana odlučivanja o prijavi
7. čuvati identitet prijavitelja nepravilnosti i podatke zaprimljene u prijavi od neovlaštenog otkrivanja odnosno objave drugim osobama, osim ako to nije suprotno posebnom zakonu
8. pružiti jasne i lako dostupne informacije o postupcima za podnošenje prijave nadležnom tijelu za vanjsko prijavljivanje i prema potrebi, institucijama, tijelima, uredima ili agencijama Europske unije nadležnim za postupanje po sadržaju prijave nepravilnosti.

(3) Poslodavac ne smije utjecati ili pokušati utjecati na postupanje povjerljive osobe i njezina zamjenika prilikom poduzimanja radnji iz njihove nadležnosti potrebnih za zaštitu prijavitelja nepravilnosti.

(4) Povjerljiva osoba i njezin zamjenik moraju svoje dužnosti obavljati zakonito i savjesno i ne smiju zlouporabiti svoje ovlasti na štetu prijavitelja nepravilnosti.

(5) Ako je prijavu nepravilnosti kod poslodavca zaprimila osoba koja nije nadležna za postupanje po prijavi nepravilnosti, ista ju je dužna bez odgode i bez izmjena prosljediti povjerljivoj osobi uz zaštitu identiteta prijavitelja nepravilnosti i povjerljivosti podataka iz prijave.”

Obrazloženje:

Potrebno je proširiti mogućnost prijave nepravilnosti kod unutarnje prijave nepravilnosti i na sva druga tijela kod poslodavca koja su po internim aktima poslodavca dužna i ovlaštena zaprimati prijave nepravilnosti, prijave koruptivnih radnji ili prijevara (npr. povjerenik za etiku ili osoba ovlaštena primati i rješavati pritužbe vezano za zaštitu dostojanstva radnika sukladno čl. 134. Zakona o radu), a ukoliko se prijave odnose na nepravilnosti, sumnje na koruptivne radnje ili prijevare.

Naime, često radnici prijavljuju nepravilnosti i drugim tijelima kod poslodavca, što iz neznanja, a što i zbog činjenice da nema imenovane povjerljive osobe kod poslodavca ili istoj ne vjeruju.

Stoga je potrebno proširiti krug osoba za podnošenje prijave nepravilnosti te na taj način proširiti i zaštitu zviždača. Zakonodavac upravo ovakvim uskim propisivanjem nadležnih osoba onemogućuje adekvatnu zaštitu.

Također, nije propisano postupanje u slučaju da kod poslodavca nije imenovana povjerljiva osoba pa je to razlog više za proširenje na druga tijela poslodavca.

Osobe/organizacijske jedinice poslodavca koje zaprime prijavu nepravilnosti (npr. povjerenik za etiku, osoba za zaštitu dostojanstva, različiti odbori, komisije za razmatranje pritužbi/predstavki i sl. obvezuju se, naročito ako po istoj nisu ovlašteni postupati, prijavu bez odgode prosljediti povjerljivoj osobi. Na taj bi se način i prijave koje omaškom nisu podnesene povjerljivoj osobi, smatrale prijavama nepravilnosti u kontekstu ovog Zakona, a što je u interesu kako prijavitelju tako i u javnom interesu.

Amandman VIII.

U članku 24. stavak 3. mijenja se i glasi:

“(3) U postupku zaštite prijavitelja nepravilnosti, povezanih osoba i povjerljivih osoba te njihovih zamjenika pučki pravobranitelj djeluje sukladno ovlastima predviđenim Ustavom, drugim propisima koje primjenjuje u svom radu te odredbama ovog Zakona”

Obrazloženje:

Predloženom odredbom jasnije se definiraju ovlasti Pučkog pravobranitelja.

Amandman IX.

U članku 24. iza stavka 3. dodaje se novi stavak 4. koji glasi:

“(4) U slučaju izravne prijave tijelima ovlaštenim za postupanje prema sadržaju prijave sukladno posebnom zakonu, na prijavitelje nepravilnosti primjenjuje ovaj zakon (prijava nadležnom državnom odvjetništvu ili državnom inspektoratu), sukladno čemu se onda i ta tijela smatraju nadležnim za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti.

Obrazloženje:

Smatramo da je ovdje također potrebno proširiti krug nadležnih tijela za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti.

Naime, čl. 117. Zakona o radu propisuje širi krug osoba kojima se može prijaviti poslodavac (nadležna tijela državne vlasti), dok ovaj lex specialis koji bi trebao štiti zviždače sužava krug osoba nadležnih za prijavu, a samim time i zaštitu zviždača.

Nastavno na isto, a vezano za čl. 5. st. 3. predloženog zakona, potrebno je propisati da se i u slučaju izravne prijave tijelima ovlaštenim za postupanje prema sadržaju prijave sukladno posebnom zakonu, na prijavitelje nepravilnosti primjenjuje ovaj zakon (npr. prijava nadležnom državnom odvjetništvu ili državnom inspektoratu) te se onda i ta tijela imaju smatrati nadležnima za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti.

Ukoliko se isto ne propiše, nastala bi apsurdna situacija da ovaj zakon ne štiti zviždača koji je podnio kaznenu prijavu nadležnom državnom odvjetništvu i radi toga dobio otkaz. Direktiva niti na jednom mjestu ne spominje da treba postojati samo jedno unutarnje i samo jedno vanjsko tijelo nadležno za prijavu nepravilnosti (spominju se kanali prijavljivanja nepravilnosti).

Amandman X.

U članku 24. stavku 6. točka 6. mijenja se i glasi:

”6. daje opće pravne informacije o postupcima prijavljivanja i javnog razotkrivanja nepravilnosti, o poduzetim radnjama otklanjanja nepravilnosti, te o zaštiti prava u skladu s ovim Zakonom”

Obrazloženje:

Smatramo svrsishodnim da Pučki pravobranitelj izvijesti o poduzetim radnjama vezanim uz otklanjanje nepravilnosti.

Amandman XI.

U članku 33. iza stavka 1. dodaje se novi stavak 2. koji glasi:

„(2) Privremena mjera za prijavitelja nepravilnosti određuje na temelju statusa prijavitelja nepravilnosti što će se propisati zakonom kojim se uređuje ovršni postupak.“

Obrazloženje:

Radi osiguravanja pravne zaštite potrebno je u zakonu kojim se uređuje ovršni postupak regulirati i privremenu mjeru za prijavitelja nepravilnosti.

Amandman XII.

U članku 38. točka 2. mijenja se i glasi:

“2. svaka osoba kod poslodavca koja sudjeluje u postupku po prijavi nepravilnosti ako ne štiti podatke koje sazna iz prijave, ili ih koristi ili otkriva za druge svrhe osim one koje su potrebne za ispravno daljnje postupanje (članak 16.)”

Obrazloženje:

Budući da je formulacija iz točke 2. „svaka osoba koja sudjeluje u postupku po prijavi nepravilnosti“, previše neodređena predlažemo dodavanje riječi „kod poslodavca“, obzirom da iz točke 1. i 3., proizlazi da je riječ o odredbama koje se odnose na povjerljivu osobu i zamjenika, odnosno na unutarnji kanal prijavljivanja.

Amandman XIII.

U članku 38. dodaje se novi stavak 2. koji glasi:

“(2) Za prekršaje iz stavka 1. točke 1. i 2. ovog članka odgovornim će se smatrati počinitelj koji je prekršaj počinio s namjerom.”

Obrazloženje:

Osobe koje sudjeluju u postupku po prijavi nepravilnosti, koje i zbog nehotičnog postupanja prekršajno odgovaraju, te u pravima i obvezama navedenih osoba postoji očiti nerazmjer koji se dodatno povećava propisivanjem njihove prekršajne odgovornosti, koja pritom u točkama 1. i 2. ovog članka nije uvjetovana čak niti njihovom namjerom što je mogućnost propisana odredbom članka 25. st. 2. Prekršajnog zakona.

Predloženom odredbom spriječiti će se namjerno nanošenje štete prijavitelju nepravilnosti i pružit će se odgovarajuća zaštita prijavitelju.

Amandman XIV.

Članak 43. mijenja se i glasi:

“Postupci pokrenuti na temelju Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti („Narodne novine“, broj 17/19.) dovršit će se po odredbama toga Zakona, osim ako odredbe ovoga Zakona nisu povoljnije za prijavitelja nepravilnosti.”

Obrazloženje:

Budući da se zakon mijenja u dosta kategorija, a osobito ako budu prihvaćeni neki od amandmana, proizlazi kako će dosadašnji prijavitelji nepravilnosti biti u nepovoljnijem položaju te je stoga potrebno nadopuniti ovaj članak i omogućiti i dosadašnjih prijaviteljima nepravilnosti adekvatnu zaštitu. Također, kako je već navedeno, predmetna Direktiva je već dugo na snazi, a iz ovakvog prijedloga zakona proizlazi da neće biti isto zaštićeni prijavitelji nepravilnosti po ova dva zakona. Dakle, predlagatelj zakona kasni s usklađivanjem (donošenjem) zakona, čime su prijavitelji nepravilnosti po dosadašnjem zakonu itekako stavljeni u nepovoljniji položaj.

PREDSJEDNICA KLUBA

Ivana Posavec Krivec, prof.

